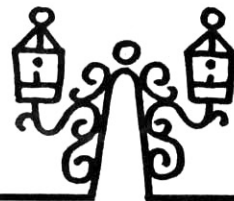

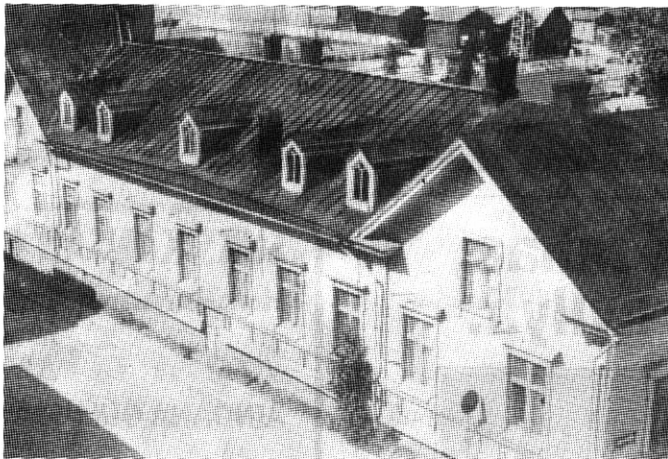
Repimättömiä kulttuurimuistoja

Näytän kirjoittaneen pakinaani, joka ilmestyi myös Panun kirjassa, **Pakon** perikunnan talon kuvan tekstiksi: Vanha talo katsoo tulevaisuuteen . . . Talo, Kauppurienkatu 3, näyttää tuossa Sotainvalidien parvekkeelta kesällä 1989 ojetussa "ilmakuvassa" vielä aivan hyvältä.

Alkuvuodesta puhutti oululaisia lähellä ja kaukana ja kirjallisuusihmisiä kaukanakin "Vaaskiven huvilan" purku. Melkein pä yhta järkyttävää oli julkisen keskustelun yhteydessä kuulla, että tieto "Vaaskiven huvilan" purkamisesta oli Oulussamme pantattu, vaikka TV-kuvan Pyhä väkät tekijä **Eeva Vuorenpää** oli lähtiessään kertonut muutamille oululaisille vaikuttajille (!) saaneensa kuulla, että kirves oli jo pantu puun juurelle.

Nyt ollaan kyllä vahingosta viisastuneina laatimassa luetteloa suojelukohteista, muunkin kuin rakennustaiteen ja -historian perusteella, Oulu-seura yhtenä aloitteentekijöistä. Alussa mainittu puutalo kuuluu suojelukohteisiin monestakin syystä. Ehkäpä on jälleen kerran syytä kertoa sen historiasta.

Tyhjäksi ja autioksi jätetty talomme Aleksanterinkadun-Kauppurienkadun kulmauksessa on jo monta vuosikymmentä tunnettu Pakon perikunnan talona. Se on rakennettu n. 1830 eli kohta sen jälkeen kun Oulun uusi asemakaava 1825 oli hyväksytty. Kauppaporvarin taloksi se tietenkin rakennettiin. Sen sijainti oli ihanteellinen, sillä siinä vaiheessa oma piha rajoittui venerantaan. Rakentajat olivat **Matilaisia, Matlineja**, ja sittemmin talo tuli tunnetuksi **Mathlinin** salonkina, kieverina ja suosittuna seuranpitopaikkana, jossa kiertävät taitelijatkin vieraili-

vat.

Taloon liittyy myös monenlaista kouluhistoriaa 1800-luvun lopulta ja vielä meidänkin vuosisadaltamme. Niinpä kuuluisan Oulun Suomalaisen Yksityislyseon viimeinen luokka v. 1890 luki tässä Oulun kouluhistorian ehkä kuuluisimpien rehtoreiden **Mauno Rosendalin** ja **Sakari Westerlundin** talossa. Siinä talossa vietettiin myös legendaarisen Yksityislyseon lopettajajuhla, josta on säilynyt itsensä Rosendalin kuvaus.

Tässä talossa toimi sittemmin myös hyvämaineinen Rosendalin ja Westerlundin valmistava koulu. Sittemmin

talossa toimi vv. 1908—20 Oulun Jatko-opisto eli se yksityinen koulu, jossa Tyttökoulun tytöt saattoivat jatkaa ylioppilaiksi jo ennen kuin Tupalasta tuli lyseo. Kunhan ei ollut vielä muitakin kouluja ja kuuluisuuksia!

Tässä talossa asui siis koulumies, itsenäisyysmies, herännäisjohtaja, kirjailija ym. Mauno Rosendal. Moni muistaneekin, että hänetkin sortovuosina karkoitettiin maasta. Kun hän vuoden 1905 tammikuussa palasi Ruotsista, oli "koko" Oulu häntä rautatieasemalla vastassa. Lyseolaiset oppilaansa riisivat hevosen reen edestä ja vetivät ihailemansa opettajan ja johtajan kotiin eli tähän nyt Pakon talona tunnettuun.

Kaikkia silmin nähtäviä kulttuurimuistoja ei siis vielä ole lyöty laotalajiksi. Rosendalin muistolaatan paikka olisi sen talon seinässä.

J.K. Jälleen on tämänkin talon ikkunoita rikottu, mutta ei vain käy edes omistaja laudoittamassa. Talkooporukko täytyy näitä tapauksia varten perustaa? Kotiseutuseuralaiset, partiolaiset. Ohoi!